

Leiden en Naarden 30 en 31 mei 2008 Gouden jubileum conferentie van de Proklos leerstoel, deel I

De leerstoel van de hoogleraar voor metafysica in de geest van theosofie is in 1958 ingesteld aan de faculteit der wijsbegeerte aan de universiteit van Leiden. Prof. dr J.J. Poortman was de eerste buitengewoon hoogleraar die dit ambt op deze leerstoel bekleedde. Dat betekent dat dit jaar het gouden jubileum kon worden gevierd op 30 en 31 mei in de vorm van een conferentie. Thema van de conferentie was 'Omnipresent Mind'; 'alomtegenwoordig denkvermogen'. Het waren een paar gouden dagen! De fine fleur van parapsychologisch onderzoek werd gepresenteerd. Rupert Sheldrake was het hoogtepunt op de eerste dag, naast een inhoudelijk zeer rijke bijdrage van Prof. P. Krishna uit India. De tweede dag was een geschenk aan de theosofische beweging op het internationale theosofische centrum te Naarden.

Misschien was een eerste aanzet tot universitaire theosofische activiteiten al te vinden in 1922. Toen werd in Adyar in het hoofdkwartier van de Theosophical Society (hierna: TS) een 'Brahma-vidya asrama' opgezet (zie ook elders in dit nummer). Het doel daarvan was onder andere om verschillende re-

sultaten van wetenschappelijk, filosofisch en godsdienstig onderzoek in hun onderling verband te zien. Dit resulteerde in verschillende initiatieven. In 1925 werd de stichting 'Theosofische Werelduniversiteit' opgericht. In 1957 werd de naam daarvan veranderd in Stichting Proklos. Bestaande academische werkgroepen gingen samenwerken in deze stichting en de stichting werd bevoegd tot het oprichten en in stand houden van een universitaire leerstoel in de metafysica in de geest van de theosofie. Stichting Proklos is dus een door theosofen opgerichte en bestuurde stichting die alle perikelen rondom deze universitaire leerstoel beheert. De huidige hoogleraar is Prof. dr. J.H. Gerding. Zijn eerste ambtstermijn loopt eind van dit jaar af. Omdat de leerstoel in 1958 in Leiden is ingesteld, werd het dus tijd voor een prachtig jubileumcongres. Het congres werd in de Engelse taal gehouden. De bijdragen wisselden in kwaliteit van interessant tot zeer interessant. *Theosofia* zal een verslag van het gehele congres in delen geven. Meer informatie over de sprekers en de bijdragen zijn te vinden op de website van de stichting Proklos (www.proklos.org/archive.php). Hopelijk worden de bijdragen ook gebundeld en uitgegeven.

Agenda Nederland

augustus 2008

7-10: Naarden, Retreat "Ways of meditation" door Tran Thi Kim Dieu, voertaal Engels

september 2008

20 Nationale studiegroep "De Geheime Leer"

oktober 2008

11 Nationale studiegroep "De Mahatma Brieven"

Harry Potter at Naarden:

17 t/m 19: Naarden,

'Harry Potter', lezingen door Prof. John Algeo, vice-president van de Theosophical Society (Adyar), voertaal Engels (met Nederlandse vertaling):

- Vrijdag 17 okt (20.00 uur): Theosophy, Fantasy and Harry Potter.

- Zaterdag 18 okt (10.30): The Orphan and the Quest.

- Zaterdag 18 okt (15.00): The Bodhisattva and the Dugpa.

- Zaterdag 18 okt (19.30) Harry Potter video.

- Zondag 19 okt (10.30): The Deathly Hallows and a Zen End.

De nationale studiegroepen vinden plaats in de Tolstraat te Amsterdam.

Voor nadere inlichtingen over alle genoemde activiteiten kunt u contact opnemen met de T.V.N.: 020-6765672. Zie ook www.theosofie.nl.

V e r e n i g i n g s n i e u w s

Alomtegenwoordige geest

Op 30 mei werd de eerste dag gehouden in Leiden zelf. Het thema van die dag was 'Omnipresent Mind: Science and Philosophy'. Het alomtegenwoordige denkvermogen in wetenschap en filosofie. Het wetenschappelijke karakter van deze dag werd goed vormgegeven door de diverse gastsprekers.

Na de begroeting door de dagvoorzitter, de huidige hoogleraar zelf, was er een feestelijk openingswoord door Peter Schmid, voorzitter van het curatorium van de stichting Proklos. Schmid is zelf hoogleraar aan de Technische Universiteit Eindhoven en hij is architect. Hij benadrukte de dankbaarheid die hij en de stichting Proklos voelden bij dit jubileum en hij gaf een kort overzicht van degenen die tot nog toe hoogleraar in deze leerstoel waren. Zij allen belichtten door de jaren heen vele aspecten van de theosofie. Daarna ging Schmid in op het thema van de conferentie. Hij legde uit dat het Engelse begrip 'mind' verwant is aan de sanskrietterm 'manas'. Aldus riep hij een onderdeel van de theosofische zevenvoudige samenstelling van de mens in herinnering. Het is het 'extern' gerichte deel van ons bewustzijn, waar 'buddhi' het

meer innerlijk gerichte deel van onze geest is, de geest die onafhankelijk van tijd en ruimte kan functioneren. Schmid kondigde kort aan wat en wie wij die dag verder konden verwachten.

In het ochtenddeel daarna spraken, naast onze eigen hoogleraar, nog drie andere wetenschappers die zich vooral met parapsychologische verschijnselen en de daaruit voortkomende vragen bezighouden. In de namiddag spraken Rupert Sheldrake over zijn onderzoek en Prof. P. Krishna uit India. Een discussie tussen dr. Sheldrake en Prof. dr. Bas Haring beëindigde de middag. Dit eerste deel van het verslag bestrijkt het ochtendgedeelte van de eerste dag.

Wetenschappelijke betekenis van paranormale verschijnselen
Gerding sprak over de wetenschappelijk gefundeerde aanwijzingen die zijn te ontwaren voor een alomtegenwoordig denkvermogen. Een denkvermogen dat per definitie de materie overstijgt. Hij legde uit dat die aanwijzingen kunnen liggen in zogenaamde ongebruikelijke, irreguliere verschijnselen ('anomalous experiences'). Een anomalie is een afwijking van een regel of (natuur)wet. Paranormale verschijnselen

Agenda Nederland (vervolg)

november 2008

8-9 : Naarden, najaarschool TVN over Karma en Dharma, voertaal Nederlands.

Agenda buitenland

oktober 2008

18-25 Venetië, European School of Theosophy, thema The Wisdom of the Sages, met dr. J. Godwin, dr. Edi Bilimoria en Michael Gomes

Agenda loges en centra

Voor nadere inlichtingen kunt u contact opnemen met de betreffende loges/centra (zie adressenpagina).

september

- 8 De Geheime Leer, studiegroep, Ineke Vrolijk (Arnhem)
- 9 Pot-luck dinner in St. Michael's House (Naarden)
- 14 In het voetspoor van de Boeddha, lezing, Paul vd Velde (Arnhem)
- 20 Annie Besant door Govert v.d. Wal (Amsterdam)
- 22 Meditatie, cursus, Minouc Heijboer (Arnhem)
- 22 Theosofie en vrijmetselarij, lezing, Wim Leys (Den Haag)

U kunt schenkingen doen aan de TVN, aftrekbaar voor uw aangifte inkomstenbelasting. Ook legateren aan de TVN is een mogelijkheid.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de penningmeester van de TVN.

V e r e n i g i n g s n i e u w s

zijn anomalieën in het huidige materialistische wereldbeeld, maar niet noodzakelijkerwijs in een spiritueel wereldbeeld. Er is inmiddels veel onderzoek naar paranormale verschijnselen gedaan. Maar veel wetenschappers benaderen die feiten niet methodisch wetenschappelijk maar dogmatisch vanuit hun eigen wereldbeeld. Wat dat betreft is de situatie nog vaak zoals die was ten tijde van H.P. Blavatsky (HPB).

Gerding riep de grote wijsgeer Thomas Kuhn in herinnering. Kuhn was een Amerikaans natuurkundige en filosoof die vooral bekend is geworden door zijn boek over de structuur van wetenschappelijke revoluties, veranderingen in het wetenschappelijke denken. Kuhn bracht het idee naar voren dat wetenschap niet geleidelijk vooruitgaat, maar door paradigmawisselingen met sprongen kan veranderen. Paradigma is een filosofisch begrip. Het duidt een samenhangend geheel aan van theorieën en daaruit opgebouwde modellen. Die vormen tezamen een denkkader (een 'denkraam') waarmee de werkelijkheid wordt beschreven en onderzocht.

Als zo'n denkkader lang onveranderd en dominant blijft, wordt de beperking dat

het slechts een model of een stelsel is vaak vergeten. Als wetenschappers nieuwe waarnemingen doen, nieuwe feiten ontdekken die niet in het geldige paradigma passen, is er vaak enige strijd voordat het paradigma wordt aangepast. De bijdragen van de sprekers van deze dag refereerden allemaal wel op een of andere manier aan de beperkingen van het huidige wetenschappelijke paradigma.

Gerding ging daarna uitvoerig in over de filosofische implicaties hiervan in een boeiend wetenschappelijk betoog, waarin hij ook andere disciplines dan slechts de natuurwetenschappen betrok. Zo riep hij in herinnering dat in het huidige classificatiesysteem van psychiatrische aandoeningen, alleen al het geloof in telepathische en andere occulte ervaringen soms tot een psychiatrische diagnose leidt. Dit is vreemd voor mensen die dit soort ervaringen hebben. Anderzijds kunnen deze ervaringen ook vervreemdend werken voor het dagelijkse realiteitsbesef en wel degelijk psychiatrische klachten opleveren. Gerding ontplooit initiatieven om met name therapeuten beter toe te rusten bij de behandeling van cliënten die met grensoverschrijdende

Agenda loges en centra (vervolg)

- 23 Eenheid van alle bestaan en de wet van ritmisch evenwicht en cyclische vooruitgang, thema-avond (Zwolle – centrum Lanoe)
- 23 Vivekacūḍāmani – De rede als bekroning, studie met mr. Paul G. van Oyen (Naarden, Besant Hall)
- 29 Krachten in de natuur en latente vermogens van de mens, inleiding (Amersfoort)
- 29 De mens als pelgrim: maçonnieke lofzang, voordracht, Abele Reitsma (Den Haag)
- 30 groepsstudie Yoga Sutra's (Amsterdam)

oktober 2008

- 6 De invloed van stralingsbelasting op gezondheid en bewustzijn, lezing, Koen van Biesen (Amersfoort)
- 6 *De Geheime Leer*, studiegroep, Ineke Vrolijk (Arnhem)
- 6 Gespreksavond (Den Haag)
- 11 lezing door Ali Ritsema (Amsterdam)
- 12 Aannames in de Esoterie, lezing, Hans Gerding (Naarden, Besant Hall)
- 13 *Bhagavad Gita*, cursus, Ineke Vrolijk (Arnhem)
- 13 Het enneagram, lezing, Jeanette van Stijn (Den Haag)

Wist u dat in de Tolstraat 154 te Amsterdam niet alleen het hoofdkantoor van de TVN is gevestigd, maar ook de 'theosofische boekhandel Adyar' en de 'theosofische bibliotheek' met een unieke collectie theosofische, religieuze en esoterische literatuur?

ervaringen te maken hebben en daar geestelijke problemen aan over houden. Deze problematiek kwam gedurende het congres enkele malen naar voren.

Wetenschappelijke vragen
Vervolgens spraken dr. Stefan Schmidt, Prof. dr. Dick Bierman en dr. Niko Kohls over vragen en onderzoeken die zij hadden gedaan. In vogelvlucht stelde de Duitse geleerde Schmidt dat veel wetenschappelijke veronderstelde 'feiten' nauwelijks op empirie, op waarneming of ervaring van feiten is gestoeld. Hij gaf een voorbeeld van een onjuist verondersteld wetenschappelijk feit dat bijna 2.000 jaar standhield. Vanuit de wetenschappelijke methodiek komen we tot inzichten over de werkelijkheid die ons soms ook weer verhinderen om wetenschap zuiver en goed te kunnen bedrijven. Hij hield een pleidooi voor 'mindful science'. Wetenschap die weer leert te kijken in plaats van direct te oordelen. En hij gaf voorbeelden van onderzoek naar bijzondere ervaringen die dat daadwerkelijk gestalte probeert te geven.

De Nederlandse hoogleraar Bierman ging in op vragen van tijdruimtelijkheid. De titel van zijn presentatie was 'Voorgevoelens als uitdaging voor ons besef van tijd'. Hij veronderstelde dat parapsychologische verschijnselen anomalieën zijn in de context van ons normale oorzakelijke denken. Hij opperde de gedachte dat telepathie en helderziende ervaringen in feite vaak precognities of presentimenten zijn: buitenzintuiglijke waarnemingen waardoor je in staat bent om ten gevolge van paranormale begaafdheid informatie over gebeurtenissen en plekken te krijgen vóórdát deze in de fysieke werkelijkheid plaatsvinden. Hij gaf als voorbeeld een lucide droom waarbij iemand een ramp waarbij 4.000 slachtoffers zouden vallen, voorzag. Twee weken later verscheen er een bericht in de krant over die ramp. De krant berichtte dat het aantal slachtoffers 4.000 was. Later bleek echter het werkelijke aantal slachtoffers 40.000 te zijn. Niet het aantal slachtoffers zelf, maar de berichtgeving was hier datgene wat werd voorvoeld in een droom. Dit was voor Bier-

Agenda loges en centra (vervolg)

- 15 Karma en dharma, thema-avond (Zwolle – centrum Lanoe)
- 17 *De Bhagavad Gita*, wijsheid voor het dagelijks leven, lezing, Wim van Vledder (Utrecht)
- 20 Studie-avond (Amersfoort)
- 20 Jan van Ruusbroec, leren van de liefde, lezing, Didi de Mildt (Arnhem)
- 20 Introductie in de theosofie, les I, voor nieuwe cursisten, Wim Leys (Den Haag)
- 21 Vivekacûdâmani – zelf-onderzoek en het pad, studie (Naarden, Ashrama)
- 23 *De Geheime Leer*, studie-avond, Wies Kuiper (Zwolle- centrum Lanoe)
- 27 Meditatieve avond (Amersfoort)
- 27 Meditatie, cursus, Minouc Heijboer (Arnhem)
- 27 Filmavond (Den Haag)
- 28 Groepsstudie Yoga Sutra's (Amsterdam)

Tentoonstelling

In Schoonhoven is van 23 mei tot en met 23 november 2008 de tentoonstelling 'Vergeten generatie, modern Nederlands zilver' te zien, met werk van 40 edelsmeden, onder andere van Frans Zwollo jr. en Paul Zwollo.

V e r e n i g i n g s n i e u w s

man aanleiding voor een boeiend betoog waarin vragen over tijd en ruimte de hoofdrol speelden, naast theorieën over hoe de natuurwetenschap bepaalde feiten in formules probeert te beschrijven. Bierman betrok vragen uit de deeltjesfysica en vragen over het bewustzijn zelf en hersenonderzoek in zijn uitdagende presentatie.

De Duitse doctor Kohls presenteerde een onderzoek over hoe mentale gezondheidsproblemen kunnen worden beïnvloed door diverse vormen van spirituele praktijk, zoals allerlei vormen van meditatie. Hij maakte daarbij een onderscheid tussen praktijken in het kader van een godsdienstbeoefening en andere vormen van spiritueel perspectief en spirituele praktijk. Er is een duidelijke link tussen religiositeit / spiritualiteit en een betere

geestelijke gezondheid. Dat is van enig belang. Kohls gaf aan dat uit onderzoek in Duitsland in het jaar 2000 bleek dat 75 procent van de onderzochte groep mensen aangaf wel eens een buitengewone ervaring te hebben gehad die men als een mystieke of transcendentale ervaring kon karakteriseren. Toen later in de zaal van het congres een peiling werd gedaan naar het vóórkomen van dit soort ervaringen gaf een overweldigende meerderheid van de aanwezigen aan dat zij dit fenomeen kenden. Kohls wees er echter ook op dat egoverlies, het kwijtraken van egofuncties ten gevolge van spiritualiteit, ook problemen kan scheppen. Het onderzoek naar dit verband kwam vanaf 1980 mondjesmaat op gang. De laatste jaren is er aanmerkelijk meer onderzoek naar. Kohls gaf ook aan dat een link tussen

psychiatrische klachten en spirituele ervaringen op zich, niet werd bevestigd. Integendeel; juist het gebrek aan spirituele praktijk en zingeving kan een belangrijke bron zijn van stress bij tegenspoed. Ook bleek volgens Kohls dat vormen van spirituele praktijk en oefening de frequentie van positieve, aangename ervaringen verhoogt. Een ervaring van egoverlies hoeft niet negatief te zijn. Als het deel uitmaakt van een bewust gevolgde geestelijke weg, kunnen mensen dit soort ervaringen vaak goed een plaats geven.

Bij een vragensessie na afloop van de presentaties gaven deze geleerden aan dat zij zelf inderdaad spirituele ervaringen hadden gehad, zij het niet allemaal van dezelfde soort.

(wordt vervolgd)
Peter J. Smit

Evelien, 2 jaar oud: "Aan die brochures van de TVN kun je niet vroeg genoeg beginnen ..."